

förord

Om man säger sådant som bekräftar konventionella uppfattningar så är det lätt att bli förstådd. Men om man säger sådant som utmanar dem, ja som hotar att spränga sönder den konventionella världsbilden, så är det svårare.

Detta är i ett nötskal problemet för filosofer som vill bli lästa utanför sin egen krets. Att ifrågasätta konventionella föreställningar är nämligen just vad många filosofer sysslar med. Och trots att de i regel försöker leva upp till höga krav på klarhet och precision, så är de fragment som når utanför den egna kretsen inte sällan deformerade och vilseledande, ungefär som budskapet i en visklek när det når den sista personen i kedjan.

Inte för att det är filosofers strävan att alltid säga emot. Tvärtom är filosofihistorien full av försök att ställa tankar som nästan alla tar för givna på en säkrare grund—att vi kan lita på våra sinnen, att vi bör godta matematikens lagar, att vi har anledning att tro på väletablerade vetenskapliga teorier. Men dessa projekt har varit märkvärdigt svåra att genomföra, och flera av dem är spektakulära misslyckanden. I några fall har de lett oss in i en sorts gåtor eller paradoxer, som fortfarande gäckar och irriterar. I själva verket är många av filosofihistoriens mest intressanta tankar resultatet just av sådana misslyckanden.

Den här boken ägnas åt fem av de gåtor eller paradoxer som filosofer och andra tänkare har upptäckt. Paradoxerna hämtas från fem olika fält: Spelteori, vetenskapsteori, språkfilosofi, kunskapsteori och logik. Var och en av dem har givit upphov till närmast oöverskådliga diskussioner, som fyller åtskilliga hyllmetrar i bibliotek världen över.

Att förstå dessa anomalier kräver eftertanke och koncentration. Men i själva verket är de häpnadsväckande enkla. Detta kan ge intryck av att det är lätt att göra någon upptäckt som skakar om den filosofiska världen. Men så är det inte. *Efter* att paradoxen upptäckts inser man att den fanns där framför näsan på en hela tiden, kanske alltför nära för att synas. Men att *före* alla andra få syn på dem, och inse deras betydelse, kräver genialitet (eller tur, fast genialitet *är* kanske, till viss del, tur).

Syftet med boken är hur som helst att redogöra för dessa paradoxer, och för vissa av de försök att lösa dem som förts fram på senare år, samt att diskutera deras vidare filosofiska relevans. Men tanken är inte bara att göra dem kända, utan att stimulera läsaren till att finna egna lösningar, och mera allmänt att reflektera över de filosofiska frågor som de aktualiserar. I själva verket hoppas jag givetvis att bokens läsare skall finna lösningar som fackfilosoferna förbisett.

Skaftekulla

Juli , 2001